

Daňový systém českého státu a jeho prameny v raném novověku

Jaroslava Hausenblasová

Ústav historie FF UK

Úvod

- Ubi societas, ibi ius (Kde je společnost, tam je právo)
- Ubi societas, ibi collectae (Kde je společnost, tam jsou daně)
- daně = fenomén především ekonomický, jejich zakotvení ale probíhá v oblasti práva
- Raný novověk, stavovská společnost – panovník nemohl bez stavů získat daně
- Spor o povolování a výši daní = ukazatel poměru sil mezi panovníkem a stavy; někdy dokonce vypisují daně samotné stavy (povstání 1618-1620)
- snaha panovníka o co nejvyšší zisk z daní, zavedení pevných pravidel

Edice pramenů

- August Sedláček, Rozvržení sbírek a berní r. 1615 podle 14 krajů, Praha 1869
- Václav Pešák, Berní rejstříky z r. 1544 a 1620, Praha 1953
- Otto Placht, Odhad majetku stavů království českého z r. 1557, VKČSN 1947, tř. fil.-hist.- filol., Praha 1950
- J. Kollmann: Bení rejstříky a berně roku 1567, SAP 13 (1963), s. 169–246
- Berní rula, sv. I–XXXIV (jednotlivé svazky podle krajů), Praha 1949–2014
- Tereziánský katastr český, rustikál, sv. 1–2, vyd. Aleš Chalupa a kol., Praha 1964–1966
- Tereziánský katastr český, dominikál, sv. 3, vyd. Pavla Burdová a kol., Praha 1970
- Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu – dokumentuje průběh jednání o povolování daní

Literatura

- hesla „Bernictví“ a „Berníci“ v OSN
- hesla „Daně“, „Berní a urbaniální patent“ v Akademické encyklopedii českých dějin, sv. 1 (2009), 4 (2015)
- Anton Gindely: Geschichte der böhmischen Finanzen 1526–1618, Wien 1868
- Josef Pekař: České katastry 1654–1789, Praha 1915
- Otto Placht: České daně 1517–1652, Praha 1924
- Kamil Krofta: Začátky české berně, Praha 1931
- Tomáš Sterneck: Město, válka a daně. Brno v moravském berním systému za dlouhé války s Vysokou Portou (1593–1606), Praha 2006
- David Falada a kol.: Dějiny daní a poplatků, Praha 2009
- Úvodní texty k edicím Berní ruly a Tereziánského katastru
- Geschichte des Fiskalamtes in den böhmischen Ländern. I. Teil, Das Fiskalamt des Königreichs Böhmen in der älteren Zeit bis zum Jahre 1620 / auf Grund archivalischer Quellen bearbeitet von Jaroslav Demel, Innsbruck 1909
- Andreas Schwennicke: "Ohne Steuer kein Staat" : zur Entwicklung und politischen Funktion des Steuerrechts in den Territorien des Heiligen Römischen Reichs (1500–1800) , Frankfurt am Main 1996

Středověk – typy daní

- právo vybírat daně – jeden ze zdrojů příjmů panovníka
- od pol. 13. stol. příležitostné daně – v kompetenci panovníka
- Jan Lucemburský – volební kapitulace zaručuje šlechtě právo schvalování daní (český sněm)
- mimořádné příležitosti (korunovace, věno pro dcery) – právo panovníka
- všeobecná (generální) berně – poddaní platili z každého lánu určitou částku, statky šlechty od daně osvobozeny
- zvláštní (speciální) berně – odevzdávají královská města a kláštery
- židovská berně
- husitské války → pokles z výnosu speciální daně → nové typy daní za Jagellonců: daň z hlavy, posudné, daň výnosová, všeobecná berně ze jmění

Organizace berní správy ve středověku

- Berníci pro výběr tzv. všeobecné daně – berní správa podle krajů
- po husitství – zvyšování vlivu šlechty na obsazování berních úřadů – v každém kraji: 1 pán + 1 rytíř
- Zvláštní berně byla odváděna královskému podkomořímu a ten ji odevzdával do královské komory

Období předbělohorské – charakteristika

Nástup Habsburků – posilování role státu, nárůst jeho výdajů → snaha o pravidelnost při vybírání daní, hledání nových zdrojů zdanění

- povolování nových daní a jmenování berních úřadů zůstalo v kompetenci zemských sněmů x snaha Habsburků o ovládnutí berní správy
- majetková berně → domovní berně (1567) v rámci usedlostní soustavy
- nové (spotřební) druhy daní
- posudné
- mimořádné daně (korunovační daň a daň při sňatku člena panovnické rodiny)
- zvláštní městské daně

Období předbělohorské

Ferdinand I.

- 1527 – daň korunovační + daň na stavění vojska proti Turkům – daň z odhadu majetku (šacuňk)
- 1534 – daňová reforma, zavedení spotřební daně na všechno zboží „alkabala“, odvolána
- 1537, 1539, 1540 – daň na turecké války
- 1541 – pokus o unifikaci berního systému v českých a rakouských zemích, návrh na daň z domů
- 1543 – snaha krále o získání pomoci „valné, stálé a trvalé“
- 1545, 1546 – tzv. posudné
- 1549 – daň na věna dcer a synů krále
- 1556 – generální sněm v Praze, snaha o sjednocení daní v monarchii
- 1557 – další žádost o povolení fixní částky na 6 let dopředu
- 1562 – korunovační daň pro Maxmiliána II.

Období předbělohorské

Maxmilián II., Rudolf II.

- spory mezi šlechtou a městy o typ daně
- 1567 – zavedení tzv. usedlostní soustavy
- daň z majetku, daň domovní,
- daně nepřímé – daně spotřební
- 1575 – korunovační daň pro Rudolfa II.
- 1576 – 1593 – tzv. „třicátý“
- vzrůst daňového břemene za války turecké 1593–1606

Rozvržení sbírek a berní

r. 1615

dle uzavření sněmu generálního

nejvyššími berníky učiněné.

Podle rukopisu desk zemských

Z knihovny
Aug. Sedláčka.

August Sedláček,

supl. profesor na gymnasiu v Litomyšli.

V PRAZE.

Nákladem král. české společnosti nauk. — Tiskem dra Edv. Grégra.
1869.

Kraj Bechynský.

Panství JMC.	Lide	fary	mistři	pa- cholci	kola mlýn- ská	z rozl. prodeje	sbírky summa			berné summa		
							kp.	gr.	den.	kp.	gr.	den.
1. Zikmund Turnovský z Turn- šteina hejtmán panství Kru- mlova Českého	4198 ¹	28	—	—	102	49, 25 —	12884, 25	—	—	2760, 20	—	—
Stav panský.												
1. Adam z Šternberka na Bechyni, Sedci, Zelené hoře, Libocho- vicích a Budyni, JMC. rada a nejv. purkhrabě Pražský	399	4	2	4	18	—	1235	—	—	235, 20	—	—
2. Arnošt Leskovce z Leskovce na Nové Bukové t. 1.	21	1	—	—	—	—	22, 20	—	—	—	—	—
3. Bernart mladší z Hodějova a na Městečkě	290	2	2	5	13	57, 43 —	953, 13	—	—	188, 40	—	—
4. Frydřich z Talmberka na Ne- mýši, JMC. rada.	51	—	—	—	5	z p. 8000	176	—	—	34	—	—
5. Jan Vilim Mičan z Klinšteina a z Roztok a na Sietrajicích	22 ⁶	—	—	—	2 ⁶	—	65, 20	—	—	14	—	—
6. Jan Jiří z Svamberka na Vor- líku, Zvíkově a Třeboni, JMC. rada, z statku Vorlického t. 2. 3. 8.	74	—	—	—	—	—	148	—	—	40, 40	—	—
7. Jan mladší z Říčan na Staré Červené Kečci, Novém Rych- nově a Těšenově	480	4	2	3	20	32, 37 —	1512, 7	—	—	297, 20	—	—
8. Jan Bernart Finkircher z Finkirchu na zámku Finkir- chu, Mladé Vožci a Sem- berce	198	1	2	3 ¹¹	4	10, 14 —	615, 34	—	—	120, 40	—	—
9. Kryštof Arnošt Španovský z Loutkova (čti z Lisova) a na Loutkově	102	1	1	1	2	—	313, 30	—	—	68	—	—
10. Lucie Ottilie Slavatová z Hradce na Hradci, Telči, Stráži a Nové Bystřici z panství Hra- deckého a Novo-Bystřického	2789	2	4 ¹³	7	159 ¹³	—	8568, 10	—	—	1796, 40	—	—
11. Mikuláš Španovský z Lisova a na Pacově t. 1. 16	231	2	1	3	14	—	239, 10	—	—	—	—	—
12. Markyta Říčanská z Ertína a na Řípci t. 3. 17	—	—	—	—	—	z dvoru 1	2, 20	—	—	—	—	—
13. Petr z Svamberka na Romš- perce, Boru, Kestřanech, Tře- boni, Nových hradcích, Rožm- berce a Libějovicích, JMC. rada z panství Rožmberských hraběcích	2790	26	3	6	72	600, 54 —	9152, 54	—	—	1850	—	—
14. Smil z Hodějova na Tloskově, Maršovicích a Vlksicích	43	—	—	—	—	—	129	—	—	28, 40	—	—
15. Vilim Slavata z Chlumu a z Košmberka na Stráži, Jindři- chovém Hradci, Telči a Nové Bystřici, JMC. rada, komor- ník, nejv. sudí dvorský a pre- sident komory v kr. C.	168	—	—	—	4	—	508	—	—	112	—	—

Berní rejstřík 1615

Období předbělohorské

Stavovské povstání

- nutnost peněz na vydržování vojska stavů
- 1619 – nové odhady majetku; korunovační daň pro „zimního krále“
- vysoké daňové zatížení
- r. 1622 si stěžují Pražané: „Na sjezdích [stavové] veliké a těžké berně, šacuňky ukládali a k půjčkám velikých sum peněz, stříbra nutili a co na týchž sjezdích vyšší dva stavové zavřeli, k tomu my... amen říkati musili a když jsme nechtěli, sami zavírali pravíc, že dva hlasové jeden přemáhají“.

Období pobělohorské – charakteristika

- 1620 – české a moravské stavy ztratily dočasně část pravomocí v daňových záležitostech
- OZZ – právo stavů rozhodovat o daňových požadavcích panovníka nebylo popřeno
- daňový systém „usedlostní“ se zhroutil → spotřební daně → stavové ztrácejí vliv na vybírání daně → znovuzískání díky katastrům od r. 1654, opětné zavedení usedlostní soustavy
- přímé daně (majetkové)
- mimořádné přímé daně
- nepřímé daně (z piva, tabáku, ze soli, z hudebních zábav ...)
- berní správa i nadále nejednotná

Období pobělohorské

Berní absolutismus 1620–1627

- po r. 1520 – patenty Karla z Lichtenštejna
- konfiskace, exil, změny v držbě, nejsou evidenční pomůcky pro výběr daně, pusté usedlosti, ubývání berních jednotek, sněm není svoláván
- daň z půdy (soustava usedlostní), zvyšování berní sazby, zvyšování posudného
- postupné opětné zavádění daní nepřímých (spotřebních)
- 1627 – jednání českého sněmu

Období pobělohorské

Daňové zatížení exulantů

Citát:

Kronika Václava Nosidla z Geblic (edice, s. 78):

12. ledna 1627:

Při povolání léta minulého 1626 in Octobri exulantů na tři měsíce do Čech, když manželka má žádala toho zrádce Aulíka [rychtáře v Litoměřicích], poněvadž všecky berně a kontribuce nejnak platiti máme než jako ti odpadlci [tj. konvertité ke katolictví], aby var piva svařiti neb sud, buď půl sudu vína, jí vyšenkovati povolil. Za odpověď dal, že jest radní snešení takové, aby těm od statků zběhlejm žádná živnost dopřína nebyla. Což se i stalo, že berně platiti my jsme musili a odpadlci živnosti vedli a my na to hleděli.

Období pobělohorské

Rozklad soustavy usedlostní 1628–1648

- 1627 – jednání českého sněmu: domovní berně, posudné, pomoc na stavění Pražského hradu, korunovační daň

Daně přímé:

- osvobození vrchností od daní
- nový pokus o sepsání majetku (katastr)
- obnova berně domovní
- krize soustavy usedlostní (usedlosti efektivní, skutečné x pusté)
- daň z hlavy

Daně nepřímé:

- daň z masa
- daň nápojová
- daň z hlavy
- 1639 – patent císaře Ferdinanda III. tzv. desátý mandel

Pozemkové katastry

Berní rula

- vznik v l. 1653–1656, výsledkem snah českých stavů udržet bernictví ve svých rukou
- Předehra: požadavek císaře na částku 450.000 zl. jako kompenzace ponechání výběru daně v rukou stavů
- rozvržení berně na kraje – komplikace
- jednotka „osedlý“, duté míry (korce/strychy)
- písemná přiznání vrchností – počet osedlých
- vizitace v l. 1653–1655: soupisy měst, vesnic, dvorů, far, poddaných (= sedláci, chalupníci, zahradníci), ... počty dobytka, množství osévaných polí (ozim, jař)
- královská města rovněž „vizitována“
- nejednotnost v přiznávání a kontrole
- rozdíl mezi „horami“ a „krajem“
- vybírání daně podle BR od 1656 do 1684
- 1683–1684 – tzv. Kinského katastr

BERNÍ RULA

6

KRAJ BECHYŇSKÝ II

Zpracovaly

Iva Čadková a Magda Zahradníková

2014

NÁRODNÍ ARCHIV

Berní rula, kraj Bechyňský

STARÉ MĚSTO POD LANDŠTEJNEM

Staré Město pod Landštejnem

Jména měst, městeček, vesnic a hospodářů	Role má a osívá		Potahů		Dobytka chová		Handle a živnosti vedou rozdílné	Lesiv mají a jak jich užívají	Far	Mistrů ovčáckých	Pacholků	[poznámky]	[folio]	
	role má a osívá	seje na zimě	na jaro	chovati může	nyní chová									
	strychů	větelů	strychů	větelů	koně	voly	krav	jalovic	ovci	svini	Mlepy	Kol		

PANSTVÍ LANDŠTEJNSKÝ
p.p. Karla Balthasara Khuena hraběte z Belasy

Fol. 987-999

Městečko Landštejn (Staré Město pod Landštejnem, o. Jindřichův Hradec)

1 1 1

Fol. 987

Hospodářové, jenž qualitates o s e d l ě h o mají

Jan Koukuš	28	-	9	-	10	-	4	-	4	2	1	2	3	-		
Michal Gouguš	23	-	7	-	9	-	2	-	2	1	2	4	1	-		
Jan Reyffschneider	21	-	7	-	8	-	2	-	4	3	5	9	4	-		
Jakub Franek	24	-	8	-	8	-	2	-	4	2	2	9	2	kolář		
Michal Kačil	28	-	9	-	10	-	4	-	4	3	5	18	5	kolář		
Ondřej Deyner	21	-	7	-	9	-	2	2	2	3	8	17	6	forman		
Jakub Preinreich	27	-	9	-	10	-	4	2	4	3	4	16	7	forman		
Pavel Baur	22	-	7	-	8	-	2	-	2	1	2	11	6	-		
Šimon Šajků	27	-	9	-	10	-	4	-	4	4	7	20	8	-		
Šimon Fidlhans	22	-	7	-	8	-	4	-	4	1	6	10	2	-		
Filip Šertzer	26	-	8	-	10	-	4	-	4	2	4	16	3	-		
Jan Koukuš	15	-	5	-	5	-	2	-	2	1	1	1	4	-		
Pavel Peintz	14	-	5	-	4	-	2	-	4	2	1	14	8	švec		sh.df. k 4. term. 1658
Jan Kovář ¹⁾	15	-	5	-	5	-	2	-	4	3	2	5	6	kovář		sh.df. k 4. term. 1658
Jiřík Sedlmajr	15	-	5	-	5	-	2	-	4	2	2	3	6	bednář		sh.df. k 4. term. 1658
Jiřík Schlesinger	15	-	5	-	5	-	2	-	2	1	2	3	-	tkadlec		sh.df. k 4. term. 1658, vh.df. 1689
Matěj Böhm	15	-	5	-	5	-	2	-	4	1	4	8	3	pekař		sh.df. k 4. term. 1658
Jan Herink	15	-	5	-	5	-	2	2	1	2	1	4	4	pekař		sh.df. k 4. term. 1658
Samuel Vejkl	15	-	5	-	5	-	2	-	4	2	3	13	9	J.M.C. na cle gekenhändler		sh.df. k 4. term. 1658 Fol. 988
Jiřík Riemi	15	-	5	-	5	-	2	-	2	3	-	15	5	švec		sh.df. k 4. term. 1658
Jan Goukuš	16	-	5	-	6	-	2	-	2	1	3	5	1	-		sh.df. k 4. term. 1658
Michal Šertzer	12	-	4	-	4	-	-	-	3	1	10	1		J.M.C. na cle vejběřči		
Řehoř Preith	16	-	5	-	6	-	2	-	4	1	1	3	4	krejčí		item 1729
Jan Schramel	22	-	7	-	8	-	2	-	2	2	3	2	3	-		item 1729
Michal Preinreich	15	-	5	-	6	-	2	-	2	1	2	5	1	krejčí		vh.df. 1689
Michal Winter	15	-	5	-	5	-	2	-	2	2	3	4	2	-		item 1729
Jakub Lamprecht	16	-	5	-	6	-	2	2	2	1	2	1	5	tesař		
Tobiáš Neywürth	15	-	5	-	5	-	2	-	2	2	4	10	6	krejčí		
Šimon Koukuš	16	-	5	-	6	-	2	-	4	2	1	12	1	-		
Eliáš Rothäpl	16	-	5	-	6	-	2	-	2	1	2	6	3	-		
Pavel Deyrers	16	-	5	-	6	-	2	-	4	2	4	13	3	-		
Matěj Preyth	21	-	7	-	7	-	2	-	4	1	2	1	-	-		
Pavel Pffojbl	19	-	6	-	7	-	2	-	2	2	4	7	3	dkadlec		
Jan Ulrych	22	-	7	-	8	-	2	-	4	2	5	9	7	dkadlec		
Jiřík Preinreich	14	-	5	-	4	-	2	-	4	2	3	10	5	-		item 1729
Jakub Höppler	15	-	5	-	4	-	2	-	2	2	2	10	5	švec		

¹⁾ Připsáno „Höricky“.

Pozemkové katastry

Tereziánský katastr

- 1748–1758 – vznik nového katastru – aktualizace údajů, změny systému vybírání
- důkladná příprava
- zdanění se týká poddaných, měšťanů a nově také duchovenstva a vrchností
- přiznání majetku – tzv. fase (formuláře), duté míry (korce/strychy) – 1713-1715 kontrolovány tzv. rektifikačními komisemi
- 1715–1729 – vizitace celé země
- jednotka „osedlý“ přesněji stanovena
- rozdíly mezi „horami“ a „krajem“
- údaje o domech a živnostech – výpočet tzv. fikticia
- 1748 – nový katastr vstoupil v platnost jen pro tzv. „rustikál“, snahy o revizi a zdokonalení
- 1757 – zdaněn „dominikál“, tj. vrchnostenský a církevní majetek, přibližně stejné principy pro zdanění, ale přesto dominikál zvýhodněn (nebyl vizitován, odhadní taxy menší, rozdíl v procentech zdanění výnosu: rustikál 42 %, dominikál 29 %)

Tereziánský katastr, Boleslavsko

BOLESLAVSKÝ KRAJ

Poř. čís.	Hospodáři							Bonita poli	Pole str. v.	Lada str. v.	Pastvi- ny str. v.	Louky vozy	Lesy str. v.	Adminikula	Domy	Osedlí /64	Roboty	
	Podle rozlohy orných polí																	
	Celkem	do 1 str.	1.1 až 5	5.1 až 15	15.1 až 30	30.1 až 60	přes 60 str.											
223 Sudovo Hlavno, svobodník																		
(1 zl. 12 kr.)																		
1 Sudovo Hlavno	1	-	-	-	-	-	1	7	94.3	-	-	5.-	-	-	-	50		
224 Svijany, Albrechtice a Loukovec, panství																		
(1 zl. 24 kr.)																		
																	Reluují K2 R	
1 Podolí	15	4	8	1	-	2	-	4	100.-	-	-	14.-	-	pk	2	1 ²⁴ 2-2	1-1	12
2 Břehy	6	1	-	-	1	3	-	4	163.1	1.-	-	18.-	-	pk	1	2 ⁶ 3-2	3-1	1
3 Pěněčín	13	-	3	-	2	5	3	5	489.3	74.1	42.2	12.-	-	pk	3	6 ¹⁸ 8-2	7-1	4
4 Příšovice *	35	4	7	5	-	18	1	4	867.2	3.-	-	98.2	-	pk	7	12 ⁹ 18-2	4-2, 12-1	5
5 Přepere	27	7	6	6	2	6	-	5	361.1	1.2	2.-	45.-	-	pk	7	4 ⁴⁶ 7-2	4-2, 11-1	4
6 Čtverín *	21	5	4	-	4	8	-	5	449.1	7.2	7.1	6.-	-	pk	5	5 ²⁷ 9-2	1-2, 6-1	
7 Doubí	5	-	2	3	-	-	-	6	23.3	-	-	-	-	pk	-	1 ⁵	9-1	1
8 Ploukonice	15	5	1	-	3	6	-	6	319.3	4.-	-	32.1	-	pk	5	3 ³² 8-2		5
9 Mokřý	3	-	-	-	1	2	-	5	88.-	6.2	-	16.-	-	dpk	-	1 ¹⁰ 3-2	2-1	1
10 Všeň	16	6	1	2	4	3	-	6	202.2	5.3	-	30.2	-	dpk	7	2 ²³ 6-2	9-1	2
11 Ždár	24	-	5	2	8	8	1	5	588.-	-	-	57.1	-	pk	11	6 ⁶³ 15-2	5-2, 19-1	5
12 Doubrava	5	-	-	5	-	-	-	6	35.2	-	-	2.2	-	pk	2	1 ²⁴	4-2, 3-1	
13 Skokovy	6	-	1	2	3	-	-	8	82.2	6.-	9.1	26.2	-	Dpk	-	1 ²	4-2, 4-1	
14 Žehrov	6	-	3	2	-	1	-	6	58.2	5.2	2.3	15.-	-	Dpk	3	1 ⁵³	2-2, 5-1	1
15 Kamenice *	8	-	-	8	-	-	-	8	66.3	1.2	-	1.-	-	pk	-	1 ³⁶		8
16 Srbsko	3	-	-	1	1	1	-	8	54.1	23.-	6.-	10.2	-	Dpk	-	1 ⁴⁵		8
17 Přihrazy	5	-	1	4	-	-	-	8	33.-	1.-	-	6.2	-	dpk	-	1 ²²	3-2, 2-1	1
18 Loukov	19	1	3	1	2	12	-	5	533.3	8.-	-1	84.-	-	dpk	8	7 ⁶ 13-2	1-2, 6-1	7
19 Sezemice	15	1	2	-	3	7	2	7	464.3	13.1	33.2	1.-	-	pk	4	4 ⁴³ 10-2	1-2, 7-1	5
20 Drahotice	7	-	-	1	1	4	1	7	262.2	4.3	21.-	2.-	-	pk	3	2 ⁴¹ 6-2	7-1	5
21 Buda	3	-	1	2	-	-	-	7	20.1	-	-	-	-	pk	2	1 ¹³		
22 Svijanský Újezd	18	-	-	2	3	12	1	5	668.1	23.2	35.2	8.-	-	pk	11	8 ¹⁵ 14-2	1-2, 9-1	1
23 Jirsko	4	-	-	1	1	2	-	6	121.1	5.-	3.2	-	-	pk	-	1 ²¹ 2-2		1
24 Soběslavice	17	-	7	-	4	6	-	7	357.3	79.-	15.1	2.2	-	pk	2	3 ⁵¹ 5-2	8-1	4
25 Padořovice	6	-	1	1	3	1	-	6	134.2	44.3	9.1	-	-	dpk	-	1 ⁴²	3-1	4
26 Strážovice	5	1	-	-	2	2	-	5	147.2	13.-	1.-	1.2	-	pk	4	1 ⁵⁴ 3-2	3-1	1
27 Vitanovice	6	-	-	1	-	5	-	5	225.-	14.1	16.2	4.1	-	pk	1	2 ⁴⁰ 5-2	1-2, 2-1	5
28 Vlastibořice	11	-	3	2	5	1	-	6	189.-	15.-	16.-	12.-	-	dpk	-	2 ¹⁰	2-1	8
29 Sedláška	9	-	3	2	2	2	-	7	132.2	16.-	11.2	4.-	-	pk	3	1 ³⁵ 2-2	1-1	8
30 Jivina	6	1	1	-	3	1	-	7	111.3	17.2	8.2	6.2	-	dpk	-	1 ¹⁷ 2-2	3-1	2
31 Třetí	9	-	1	3	5	-	-	7	139.-	33.2	9.1	14.-	-	Dpk	2	1 ⁴⁸		6
32 Radostín	5	1	-	-	3	1	-	6	113.2	16.2	6.-	22.2	-	Dpk	1	1 ³⁶ 4-2		2
33 Vrchovina	6	1	1	-	3	1	-	8	113.-	27.1	4.-	-	-	pk	-	1 ⁴	2-1	2
34 Rádlo	25	1	3	15	6	-	-	7	287.-	122.-	230.-	32.1	-	Dpk	43	4 ⁶⁴		
35 Rychnov	62	25	15	18	4	-	-	7	327.-	174.-	314.-	46.2	-	Dpk	56	6 ³		
36 Dalešice	12	-	-	11	1	-	-	7	116.1	80.1	206.2	15.2	-	Dpk	2	2 ¹⁷		
37 Klíčov	4	-	-	4	-	-	-	8	41.-	40.-	75.-	6.-	-	Dpk	-	1 ⁵⁴		
38 Pěněčín	3	-	-	3	-	-	-	8	38.-	29.-	58.-	9.2	-	Dpk	-	1 ⁴⁷		
39 Janovsko	6	1	4	1	-	-	-	8	32.-	38.-	40.-	8.2	-	Dpk	1	1 ⁴⁶		
(Albrechtice, statek)																		
40 Albrechtice	1	-	1	-	-	-	-	8	7.-	18.-	-	-	-	Dpk	-	1 ⁹	2-2	
								8	3.-	-	-	-	-	pk	-	1 ¹		

Pozemkové katastry

Berní reforma Josefa II.

- 1785–1789, vznik
- přesné změření dani podrobené půdy
- snaha o rovnost ve zdanění různých typů držitelů půdy, snaha o exaktnost údajů
- plánován pro celou monarchii, vybírání berně podle stejných zásad (jednotlivé země, jednotliví poplatníci bez rozdílu stavů)
- původní představa, že daň z půdy bude jediným příjmem státu – nenaplnila se; pouze úpravy daně pozemkové a domovní
- zrušení „osedlého“, vznik „katastrální obce“ (uměle vytvořená jednotka) podřízené „vedoucímu dominiu“
- patent z 20.4.1785 – zahájení prací: Dvorská komise, vrchní zemské komise, krajské podkomise, katastrální obce v čele s volenými rychtáři a výborem – prováděl vyměřování, stanovoval výnosy
- zápisy do jednotných a vytištěných formulářů/fasí
- spory kolem výnosů půdy (hrubý nebo čistý?) – stále ještě založeno na odhadech
- půdní výnos měl být základem daně pro stát, ale také pro stanovení dávek pro vrchnosti (urbariální reforma – zrušení roboty a nahrazení peněžními platy)
- 1789 – výnos pro Čechy 30.138.924 zl. a z toho se procentuálně vypočítala pozemková daň, jež byla asi 3.600.000 zl.

Daň z půdy vyměřená Josefským katastrem (JK) v porovnání s předchozím stavem

	Daň před zavedením JK	Výnos půdy podle JK	Daň vyměřená podle JK	Přírůstek / snížení daně po zavedení JK
Země	zl.	zl.	zl.	%
Dolní Rakousko	2 086 212	12 949 338	1 597 964	- 23,4
Korutany	486 452	3 337 699	409 750	- 15,8
Čechy	4 225 130	30 138 924	3 690 602	- 12,7
Horní Rakousko	1 235 815	8 420 156	1 092 821	- 11,6
Štýrsko	1 082 223	8 099 445	1 002 928	- 7,3
Morava	1 749 603	17 177 952	2 099 337	+ 20
Kraňsko	342 658	3 445 282	418 000	+ 22
Slezsko	225 085	2 606 920	326 591	+ 45
Gorice,Gradiška	82 023	1 417 980	170 015	+ 107,3
Halič	977 542	27 247 625	2 255 951	+ 130,8
Celkem	12 492 749	114 841 325	13 066 962	+ 4,6

Pozemkové katastry

Berní reforma Josefa II. – organizace vybírání daně

- vybíráním pověřena katastrální obec – nikoliv vrchnost; zvolený člen obce rozděluje určenou částku na jednotlivé poplatníky
- vybranou částku odevzdával státem placenému okresnímu výběrčímu (nikoliv vrchnosti), podřízen krajskému bernímu výběrčímu
- katastrální obec – v berní agendě podřízena státu, v oblasti soudní a policejní podřízena vrchnostenským úřadům
- patent z 10.2.1789 – nový daňový a urbaniální systém, původní záměry změn značně redukovány, ústupky Josefa II., regulována pouze daň z půdy, z domů, některá cla zrušena – v platnost 1.11.1789
- každý držitel půdy písemně vyrozuměn o výši daňové povinnosti
- námitky vůči urbaniální reformě – zrušení roboty a zavedení nového systému hospodaření příliš nákladné, sociální a politické důvody odporu stavů
- důslednou daňovou a urbaniální reformou by byla podaným přiznáno majetkové právo k půdě - pro vrchnost nepřijatelné

1790–1817

- 1790 – Leopold II., zrušení urbaniální a berní reformy Josefa II. na nátlak stavů
- 1792 – František I., zavedení Tereziánsko-josefského berního systému

Pozemkové katastry

Stabilní katastr

- 1817 – vydání patentu
- změření veškeré půdy a rozdělení na plodnou, jež podléhala dani, a neplodnou, od daně osvobozenou, měření zkušenými zeměměřiči
- zjišťování čistého výnosu
- 1860 – vstoupil v platnost

Závěr

- Vývoj daňového systému v českých zemích – kontinuální spor mezi stavy a státem
- Stavové – snaha o udržení/navýšení práv spojených s povolováním a výběrem daní
- Stát – snaha o navýšení příjmů a omezení (nejen) daňových privilegií šlechty
- Vyhrocení konfliktu – reforma Josefa II., nejprve okleštěna, nakonec neprosazena
- Stavové si opět uhájili zbytky svých práv a privilegií...